

Zorlu Dönemeçler 1 B1 36 38

– conı · 25 Ocak 2013

36.KÜÇÜK ODUNCU

Üçüncü sınıfı bitirip diploma almıştık. Köyde, dört ve beşinci sınıflar okutulmuyordu. Eğitimci , tekrar, birinci sınıftan başlayarak, köy çocuklarını üçüncü sınıfın sonuna kadar okutmaya devam edecekti. Dört ve beşinci sınıfı okumak isteyenler Keşenüz'a, orta okulu okumak isteyenlerin ise Güdüle gitmesi gerekiyordu. Okumayı çok sevdiğim halde, böyle bir istekte bulunmam mümkün değildi. Nede olsa durumumu biliyordum. Biraz idrak sahibiydim. Badema, karnımı doyrabilmem için, işe yaramam gerektiğinin de idrakindeydim. Halamın sözleri hala kulağımdaydı .. Mektup hadisesinden sonra, anam ,beni Onlardan alıp götürürken, halam arkasından şöyle seslenmişti.

- Artık, Yusuf işe yarar hale geldi. Nadire gibi, Onu da köle gibi çalıştıracaksınız., Daha önce aklınız neredeydi"?

Okul devrelerinde bile, anam bana iş gördürürdü.

--Yediğin ekmeği hak etmelisin, derdi. Kış mevsiminde, hayvanlara yem ve su verme, tımar etme, ahır temizliği gibi işler bir yana, (Nadire ve Yusuf Ağanın kızı Emine olmasına rağmen) bazen ev temizliğini bile bana yaptırırdı. Bu sebeple, bazen, Nadire'ye kızar, benden iri ve güçlü olmasına rağmen, en zayıf yerini bildiğimden, saçlarından tuttuğum gibi yere çalardım.

Artık, okul bittiğine göre, daha çok çalışmam gerekecekti. En zorlu işlerden biri de kışlık yakacak odun getirmektir. Odunları eşekle taşıyacaktım, ama, kaç eşek yükü? Ne kadar getirebilirsen, o kadar makbul idi. Kestiğim odunları eşekle taşıdığım için, galiba şükretmeliydim. Bazıları-, ebemin yanındayken, benim yaptığım gibi, - odunları sırtında taşıyordu.

Odun kesip taşıyacağımız yerler, köye pek yakın değildi. Bazen, köyden iki- üç km. uzağa, çatağa kadar gitmemiz gerekiyordu. Dere boyunca, arazi, dolayısıyla, yol düzdü. Çatağa gelirken sağ ve solda, ve buradan sonra da dağlar yükseliyordu. Meşe odunu kesmek için köye yakın dağlar daha uygundu,; çamlar ise, kesile , kesile daha uzaklarda kalmış, bu sebeple Kızık Yaylasına, veya Büyük ve Küçük yaylaya kadar gitmek mecburiyetinde kalıyorduk. Genellikle, anlaşarak, konuşarak, iki veya daha çok kişinin katıldığı gruplar oluşturarak odun kesmeye giderdik. Grubun içinde , en küçüklerinden biriydim. Benim katılmam, zorunluluktandı. çalışsam ekmeğe vardı; aksi takdirde azar işitemem ihtimali mevcuttu. Biraz onur sahibi olduğum için, kendime söz söyletmek istemezdim.

Kışlık odun olarak kesip getirdiklerimiz, daha ziyade, yaş ve kuru çam, çalı, çırpı dediğimiz, toplama odun ve en makbulü de meşe idi. Çamı, cinsine ve kalınlığına göre, keserken zorlanıyordum. Bazen çam sert, bazen de balta körlenmiş oluyordu. Çamı kesip devirmekle iş bitmiyordu. Onu dal ve budaklarını keserek ayırmak, sonra da , gövdesini, eşeğe yüklenecek uzunlukta, parçalara bölmek gerekiyordu. Tabii, sık, sık yorulup mola veriyordum. Aynı zamanda işe başladığımız büyükler, çabucak, işlerini bitirmiş oluyorlardı. Kestiğimiz çamdan, bir eşek yükü odun edince, geri kalanı başka bir zaman istifade etmek düşüncesiyle, orada bırakıyorduk,

Tabii, başkası onları bulup istifade etmemişse.

Odunu hazırladıktan sonra eşeğe yüklemek de benim için büyük sorundu. Bazen, acz içinde kalıyordum, Eğer, benden büyüklerden biri yardım etmezse, bu iş bir saatimi alıyordu, ve hırsımdan, ağladığım olurdu. Bu durumda, genellikle eşeğe kızardım, yerinde durmuyor diye. Aslında, eşeğe odun yüklemek, benim gibi boyu.- Bosu olmayanlar için, kolay bir iş değildi. Her şeyden önce, yükü, sağlı, sollu dengeli ayırmak gerekiyordu. Ayrılan yükün arasına eşek çekilecekti.; asgari, iki tane, eşeğin yüksekliğinde, çatallı odun veya sopa gerekiyordu. İki ucu eşeğin semerine bağlı urganın, diğer uçları , sopanın çatallı yerinden geçmek suretiyle, tekrar semerin gancasına bağlanacak şekilde ayarlanmalı, insanın iki kolu göğsü önünde kıvrılmış odun taşımış gibi, odunlar urganın üstüne istif edilmeliydi. Urganın üzerine yüklenen odunlara sopa payandalık yaparken, aynı şekilde yükleme işi, eşeğin öbür tarafında da devam ettirilmeliydi. Sonunda çatallı sopalar, yüklerin altından çekilerek, yük eşeğin semerine , dolayısıyla, eşeğe yüklenmiş olmalıydı. Ancak, bu işlemleri yaparken, eşek yerinde durmalıydı. Durmaz, hareket ederse, işte o zaman cinler başıma üşüşüyordu. Böyle durumlarda, bazen dizimi, bazen de eşeği dövüyordum. Çoğu zaman da benden büyüklerden yardım itiyordum. Huylu Osman, bana en çok yardım edenlerdendi, Ben de genellikle, Onun gittiği yere gider, peşini bırakmazdım. Bazen, Onunla yiyeceklerimizi bile paylaşırdık. Aziğimiz da, genellikle, zeytin, ekme, yeşil soğan, sonbaharda ise taze cevizdi. Nadiren de olsa , anam, ekmeğime tereyağı sürüverirdi. Hele Onun yaptığı şahane cevizli sucuk da varsa, O gün bayram ederdik. Odun etmeyi tamamladıktan sonra, bir kuyu başında, bir çamın gölgesinde, aziğimizi yiyerek yorgunluk çıkarırdık. Huylu Osma'nın sesi çok güzeldi, bu arada bir türkü tutturur, dağlar inlerdi. Ben de zevkle dinlerdim. Yük taşıyan eşek ve katırlar için, semer de çok önemliydi. Eğer kaliteli semer olmazsa, hayvanların sırtını vurur, yara açardı. Bu da hayvanlara çok ıstırap verirdi. Kötü semerin açtığı yaralar, iyi bakılmaz, tedavi edilmezse, uzun müddet hayvandan istifade edilmezdi. Bu sebeple, Gündül'de bu işin ustaları vardı. Gerçekten semercilik maharet isteyen bir işti. Sorgun'daki en yaşlı teyzemin kocası da semerciydi ve Yusuf Ağa, genellikle, semeri Ona yaptırırdı. Bu sebeple sorun çıkmaz, hayvan yük taşırken, biz de semer üstünde rahat ederdik. Her zaman çam ağacı kesmiyorduk,; meşe en çok tercih edilen odundu. Üstelik, çam keserken, bir de korucu tehlikesi vardı. Meşe, ocakta veya sobada, daha uzun zaman dayanır, hem daha iyi kor dökerdi. Meşe koru çok dayanır, ateşini uzun süre muhafaza ettiği için, mangallara alınır, sobası olmayan odaları ısıtmakta kullanılırdı. Hani derler ya! " Odunun iyisi meşe, kadının iyisi Ayşe "

Meşenin de iki türü vardı. Biri kara meşe , diğeri ak meşe; ak meşenin kabukları pürüzsüz ve daha az dayanıklı, kara meşenin kabukları pütürlü ve daha çok dayanıklıydı. İşte benim sorunum da , bu kara meşeden kaynaklanıyordu.

İlk baharla birlikte, avuçlarımin derileri, kısım, kısım soyulurdu. Bu durum son bahara kadar devam ederdi. Bu süre zarfında , elimin içi, bir çocuğun eli gibi, ince derili ve hassas olurdu. Çare olur diye, Ayşe halamlarda kalırken, Onlarla birlikte, Beypazarı yakınlarındaki içmelere gitmiştim. Fakat içmeceler, Onları bilmem ama, bana çare olmamıştı. (Bu durum uzun yıllar

devam edecek, azalan stres ve dengeli beslenme neticesinde sona erecekti.)
İşte ellerimin yaz boyu süren, hassaslığı sebebiyle, diğerlerinden ziyade, kara meşe odununu ederken, keserken bana dayanılmaz acılar veriyordu. Her odun etmeye gidişte, ellerimin derileri çizilir kan içinde kalırdı. Kanayan ellerim, uzun süre sızım, sızım sızlar, acısı içime çökerdi. Çoğu vakit dayanamaz ağlardım. İşte böyle zamanlarda, kaderime, hayatıma küfürler ve isyan ederdim. Buralarda durmayacağıma dair, yemin eder, kendi, kendime söz verirdim. Bu durum, bana eşeğe odun yüklemekten daha zor ve ıstıraplı gelirdi. Ama öyle veya böyle , bu işleri yapmak mecburiyeti vardı. (Bu duygularımı, daha sonraki yıllarda, aşağıdaki dizelerle dile getirecektim.)"

ÇOCUKLUK ANISI

"Yetim ve öksüzdüm, hem anadan, hem de babadan
"Çocukluğu yaşamadım, öyle kötü havadan.
"Belli bir acım var ki, kalbi kanatan,
"Sana sığınmıştım, ey Yüce YARADAN.

"Ne çocukluğu yaşadım, ne sevgi tattım;
"Ne baba tanıdım, ne ana kucağında yattım;
"Dağdan odun toplar iken , ellerimi kanattım;
"Kendimi gurbete, çok küçük yaşta attım"

"Karda, kışta, çırılçıplak ayakla,,;
"Dağ gittim, zorbalıkla, dayakla,
"Çalış, didin, para kazan, ne hakla?
"Acı günleri unutma, kabus gibi sayıkla!

37..ŞEYTAN İŞİ

Ağustos

sonuydu. Harmanlar kalkmış, diğer işler mey anında, un öğütme gereği duyulmuştu. Keşenuz'un değirmeninde sıra bulmak mümkün değildi. Dolayısıyla, buğday çuvallarını eşeklere yükledik, grup halinde, 15- 20 km. uzaktaki değirmene gitmek için yola koyulduk. Grupta , İbrahim Agam da vardı.. Daha doğrusu, O gidiyor diye, beni de buğday yüklü eşekle Ona emanet etmişlerdi. Küçük bir kervan olarak, değirmene geç vakitte ulaştık. Değirmenci, uzaktan gelen bizleri, misafirperverlikle karşıladı; akşam yemeği olarak, bize, çaydan tuttuğu, sazan balıklarıyla, bulgur pilavı ikram etti. Bense balığı pek sevememiş, pilavı tercih etmiştim. Burada da sıra vardı; bizden önce gelenler, buğdaylarını öğütüyorlardı. Bizim için sıramız gelinceye kadar , yapılacak bir iş yoktu . Çay kenarında, söğüt dallarının altına uzanıp, çayın şırıltısını dinleyerek, konuşarak vakit doldurmaya çalışıyorduk. Değirmen bir vadi içinde olduğundan, güneş çabuk gözden kaybolmuştu. Hava karardığı için, kör kandilin aydınlattığı, değirmene girmiştik. Loşluk ve değirmenin, çalışırken çıkardığı monoton ses, insanın hemen

uykusunu getiriyordu. Herkese, un öğütlenler hariç, bir rehavet çökmüş, bir tarafa kıvrılıp uykuya dalmıştı.

İşte böyle bir gecede, ilk defa beni şeytan aldatmıştı. Sabahleyin farkına vardım bu işin; İbrahim Agam bu konuda beni uyardı. Böyle durumlarda, bütün vücudumun yıkanması gerektiğini, aksi takdirde, günaha gireceğimi belirtmişti. İyi ki, yanımızda çay akıp duruyordu; kimseye görünmeden, uzaklaştım ve kendimi çayın serin sularına bırakıverdim (Ne yazık ki, melun şeytan, hayatım boyunca, zaman, zaman bana bu oyunu oynayacaktı.)

38.KÜÇÜK ÇOBAN

Bir gün, Yusuf Ağa, Çobana yardımcı olayım diye, beni Kızık Yaylasına gönderdi. Çobanların bir çoğu, başka , başka yöre ve köylerden tutulurdu.

Tabii, bizim köyden olanlar da vardı. Mesela, Hanife ablamın kocası çobanlık yapıyordu. Bizim çobanın yardımcısı da, bir müddet için köyüne gitmiş, O gelinceye kadar da benim çobana yardım etmem isteniyordu. Zaten çobanların ekmekleri iki, üç günde bir köyden giderdi. Bunu, ya ben götürürdüm, veya dağa oduna giden birisiyle gönderilirdi.

Keçiler kış mevsimini ağılda geçirirler, çoban onları otla veya çamları keserek yapraklarıyla(ki,PÜR derdik,)- beslerlerdi. Yerler karlı da olsa, hava biraz güneşli ise, ağıldan dışarı çıkarılırlar. Bilhassa meşelerin yapraklarıyla karınlarını doyururlardı. Yaz gelince yüksek yaylalara götürülürler, artık bir mevsim oralarda otlardı. Gündüzün sıcaklığında pek otlamadıkları için, bazen mehtaplı gecelerde bile, otlamaları için kıra salıverilirdi. Böyle gecelerde, çoban ile, çoban köpeklerine büyük görev düşerdi. Keçiler, oğlaklar, kurtlara yem olabilirlerdi. Başlarına herhangi bir kaza da gelebilirdi.

Haftada bir gün tuzlanmaları gerekiyordu, Tuz , onların beslenmesi için gerekli bir şeydi. Geniş bir sahada, yassı kayaların üzerine tuz serpilir, keçiler koşa, koşa gelir, büyük bir iştahla tuzları yalarlardı. Bu defa susayan sürü, Büyük yayladaki göle doğru yönelir, oraya ulaştınca , kana, kana su içerlerdi. Artık, sıcakta, çamların altına uzanıp, geniş getirme zamanlarıydı. İşte çobanların en rahat zamanları buydu. Gece sürüyü korumak için gözlerini kırpmayan çobanlar, artık çamların gölgesine uzanarak, rahat, rahat uyuyabilirlerdi.

Keçiler çok sevimli hayvanlardı. Uzun tüyleri pırıl, pırıl parlardı. İlk bahar gelince tiftiklerinin kırılması gerekiyordu. O zamanını zaten belli ederdi, Sair zamanlar hiç bir şey olmazken, bu mevsimde keçiler çalılara sürtündüğünde, tiftikleri , çalılarda kalır, mal sahibi için kayıp olurdu. Bu sebeple zamanında kırılması, hem de ehil kimseler tarafından kırılması tercih edilirdi. Böylece, sürü sahipleri, zayıtsız ve temiz kırılan tiftiklerden daha fazla gelir elde ederlerdi. Keçiler kırıldıkları zaman çırıl çıplak kalırlardı. Bazen de havalar anormal soğuk yaptığında üşüyüp, büzüşürlerdi. Bazıları şeytan gibi en olmadık yerlere tırmanırlardı, Öyle sarp yerlerde dolaşmaya alışkın olduğum halde, ben bile, onlara ulaşmakta zorluk çekerdim. Bazen de inatları tutar, bizi çileden çıkarırlardı. Marttan itibaren keçiler yavrulamaya başlar, bu çobanlar için bir sorun olduğu kadar, bir bayram sevinci de yaratırdı. Biraz büyüünce, oğlakları, öyle sevimli ve cana yakın olurdu ki, tutup sevmeden edemezdik, Bu sırada anaları da civarımızdan ayrılmaz, garip, garip melerdi. Yavruyu bıraktığımızda, hopluya zıplaya, anasına koşardı.

Üç tane çoban köpeğimiz vardı. Görevleri, sürüyü kurtlardan korumaktı. Boyunlarında demir dikenli tasma bulunurdu, Köpeklerin , kurtlara karşı en zayıf yerleri boyunları olduğundan, bu demir tasmalar , kurtlara karşı, köpekleri koruyucu olurdu. Çoban köpeklerine çok değer verildi. Beslenmeleri için , icabında keçi bile feda edilir, kesilebilirdi. Tabii, keçiler seçilirken, zayıf düşmüşler, hastalıklılar, kaza ile yaralananlar tercih edilirdi. Hastalıklı olmadığı takdirde, çobanlar, kendilerine de pay ayırırlardı. Taze koparılmış kekikle eti ateşte közleyince tadına doyum olmazdı. Tiftik keçisinin eti, koyun etinden daha lezzetli olurdu. Artan etleri çoban, kavurma yapar, çam ağaçlarına asarak muhafaza ederlerdi., En sıcak günlerde bile çamlar rüzgar yapar, o esintiyle kavurma soğuk havadaymış gibi haftalarca saklanabilirdi.

Tavşan, keklik, yaban kazı, yaban tavuğu, çobanların başlıca avlarındandı. Hatta, keklik yumurtasından bile istifade ederlerdi. Ama ben kekliklerin avlanmasını hiç istemezdim. Görünüşleri o kadar güzel ve zarif, sesleri o kadar nağmeli ve yanıktı ki! Onların sekerek yürüyüşüne, çıkardıkları seslerin gevrekliğine bayılırdım. Uzaktan, onları rahatsız etmeden , dakikalarca gözlerdim

Keçi sütü ise çobanların vazgeçilmez gıdalarındandı, sık, sık sütlaç yaparlardı. Ama bu şekersiz yapılan bir sütlaçtı. Ayrıca köyden de , bulgur, tarhana gibi gıdalar da gönderilirdi. Yanlarında kap, kaçak bulunur, bunları pişirmek fazla sorun olmazdı.

Gece uyurken veya yağmur yağdığında kepeneğe bürünürdük , hem yağmurdan, hem de soğuktan korunurduk. Yıldızlı gecelerde ise, en büyük zevkim, sırt üstü , kepenek üzerine uzanıp, gökyüzünü seyretmek olurdu. Böyle gecelerde kendimi, masal diyarlarına gitmiş farz eder, çeşit, çeşit tahayyüller içinde dalar giderdim. İşte böylece, çoban yardımcılığım devam ediyordu ki, bir sabah, kepeneğin içinden çıktığımda, boynumu, bir taraftan, diğer tarafa döndüremediğimi fark ettim. Çoban hasan ağabeye seslendim.

- Hasan ağabey! Gel bak , hele! Boynumu, bir taraftan diğer tarafa çeviremiyorum, sağ tarafıma doğru eğilmiş kalmış , dedim. HASAN ağabey geldi, baktı, elledi, küllendi, değişen bir şey olmadı.

- Biraz bekleyelim, belki geçer, dedi. Öğleye doğru da

-Haydi, sen köye git; belki cin çarpmış olabilir, okutur, üfletirsin, dedi. Boynumda bir katılık hissediyordum, dolayısıyla , ben de endişelenmiştim. Yavaş, yavaş, yürüyerek, köye vasıl oldum. Anam beni görünce:

--Niye geldin oğlum, amcan duyarsa kızar, iyi ki köyde değil, hemen geri dön! dedi. Durumumu anlatınca da beni Geredeli hocaya gönderdi, seni bi okuyversin, belki cin çarpmıştır. Namaz sonrası , Geredeli hocayı bulup, boynumu gösterdim.

-Seni cin çarpmış, şimdi okurum, geçer, diyerek okumaya başladı. Üstelik bir de tükürüğünü yüzümde hissetmiştim. Ama değişen bir şey yoktu. Bir iki gün geçince üzüntüm artmaya başladı, Sadullah'ın boynu da böyle eğri idi, ya Onun gibi, boynum eğri kalırsa diye endişe ediyordum. Bir hafta -on gün köyde böyle dolaştım, Yusuf Ağa beni böyle görmüş, insafa gelerek, tekrar, çobanlığa göndermemişti. Daha sonra, boynum kendiliğinden geçmiş, buna çok sevinmiştim. Demek ki bu hal soğuk gecelerin ve tabiatın bana bir azizliği idi.